

O002
April 28, 2016

Zicht op certificatie

Fire Safety & Security

Zicht op certificatie

Fire Safety & Security

© 2016 Kiwa N.V.
All rights reserved. No part of
this book may be reproduced,
stored in a database or retrieval
system, or published, in any
form or in any way,
electronically, mechanically, by
print, photoprint, microfilm or
any other means without prior
written permission from the
publisher.

Kiwa Nederland N.V.
Kiwa NCP
Nevelgaarde 50
Postbus 510
3430 AM Nieuwegein
Tel 088-9983055
Fax 088-9983059
E-mail info.ncp@kiwa.nl
www.kiwafss.nl
www.kiwatelefication.com

Inhoud

	Inhoud	1
1	Zicht op Certificatie	3
1.1	Wat is certificatie?	3
1.2	Onderscheid	3
1.3	Trias politica beginsel	4
1.4	Maatschappelijke acceptatie	4
1.5	Het begrip certificatie	4
1.6	Certificaathouder	5
1.7	Effectiviteit	5
1.8	De effectiviteit bij koppeling aan regelgeving	6
1.9	Productcertificatie	6
1.10	Procescertificatie	7
1.11	Certificatie van ontwerpen (attestatie)	7
1.12	Systeemcertificatie	7
1.13	Persoonscertificatie	8
1.14	Combinaties certificatieprincipes	8
1.15	Samenvatting certificatieschema's	10
1.16	Verschillende verklaringen	10
1.17	Colleges van Deskundigen	11
1.18	CE-markering	11
1.19	Voordeel accreditatie van regelingen	11
1.20	Accreditatiecriteria voor de verschillende vormen van certificatie	12
1.21	Betekenis van accreditaties in het buitenland	12
2	Certificatieproces in hoofdlijnen	13
2.1	Algemeen	13
2.2	Vaststelling van de te hanteren eisen	13
2.3	Normen en beoordelingsrichtlijnen	13
2.4	Informatie	13
2.5	Uitvoering toelatingsonderzoek (testen / audits / inspecties)	14
2.6	Beslissing over certificaatverlening	14
2.7	Controle (audits / inspecties)	14
2.8	Publicatie	14

3	Specifieke aandachtspunten	15
3.1	Systeemcertificatie	15
3.1.1	Vaststelling uitgangspunten	15
3.1.2	Documentatiebeoordeling	15
3.1.3	Audit	15
3.1.4	Rapportage	15
3.1.5	Opvolgingsaudits	15
3.2	Productcertificatie	15
3.2.1	Productonderzoek	15
3.2.2	Systeemonderzoek	15
3.2.3	Toetsing aan de eisen	15
3.2.4	IKB-schema	16
3.2.5	Controle (audits + inspecties)	16
3.3	Procescertificatie	17
3.4	Persoonscertificatie	17

1 Zicht op Certificatie

De laatste jaren heeft certificatie zich onstuimig ontwikkeld. De Europese gemeenschappelijke markt heeft geleid tot een sterke toename van de internationale handel en verscherping van de concurrentie verhoudingen. Technologische innovaties gaan razend snel, de Informatie en Communicatie Technologie maakt nieuwe vormen van zaken doen aantrekkelijk. Het aantal wettelijke bepalingen neemt intussen eerder toe dan af.

Diverse belanghebbende partijen stellen steeds vaker hun eigen eisen aan de producten of diensten van een bedrijf. Dit alles leidt er toe dat de wereld onoverzichtelijker wordt, voor personen, maar zeker ook voor bedrijven en instellingen.

Daarom worden beslissingen steeds vaker mede gebaseerd op het gerechtvaardigde vertrouwen dat blijkt uit certificaten die zijn verleend door geaccrediteerde instellingen zoals Kiwa.

Maar ook het aantal certificatie mogelijkheden is sterk gestegen. Producten, Processen, (Management) Systemen, Vakbekwaamheid, Ontwerpen, Kwaliteit, Arbeidsomstandigheden, Milieu, Veiligheid, dit alles kan gecertificeerd worden.

Als belangrijke afnemers één of meer product-, proces- of systeemcertificaten eisen van hun leveranciers, dan wordt certificatie veelal noodzakelijk voor het garanderen van de continuïteit van het bedrijf.

Maar wanneer heeft een certificaat, of een combinatie van certificaten de grootste toegevoegde waarde? Hoe richt je een dergelijk traject in? Juist door het grote aantal mogelijkheden tot certificatie gaat het niet langer alleen om de certificatie van kwaliteit, maar evenzeer om de kwaliteit van certificatie. Het is dan zaak om overzicht te hebben van de mogelijkheden tot certificatie, en inzicht in alle consequenties ervan. Alleen dan kan maatwerk ontstaan dat leidt tot echte meerwaarde.

1.1 Wat is certificatie?

'Certificaat, een getuigschrift of bewijsstuk.' Zo staat het in elk geval in Van Dale. In de bedrijfspraktijk gaat het meestal om een schriftelijke verklaring om de klant ervan te overtuigen dat zijn aankoop aan zijn verwachting zal voldoen. De aanbieder verklaart daarin dat iets echt, veilig, raszuiver of wat dan ook is.

Het begrip "certificaat" is niet beschermd. Iedereen kan of mag een certificaat afgeven.

We komen ze dan ook in alle mogelijke vormen tegen. Vanaf eigen verklaringen van een leverancier tot vergaand gecontroleerde verklaringen van professionele, onafhankelijke certificatie-instellingen. Sommige vormen van certificatie zijn ontstaan op basis van vrijwilligheid, andere hebben een wettelijke basis.

1.2 Onderscheid

De verschillende vormen van certificatie worden soms onderscheiden naar de partij die het certificaat afgeeft:

- First party: het certificaat is niet meer dan een verklaring van de producent zelf;
- Second party: een certificaat, afgegeven door de afnemer van de producent, die de producten verder verhandelt;
- Third party: een certificaat, afgegeven door een onafhankelijke derde partij.

Certificatie is een onderdeel van een voortgaande ontwikkeling in kwaliteitsdenken ten aanzien van productie en dienstverlening, volgt deze vaak, maar geeft er soms ook wel richting aan. Certificatie is dus voortdurend aan verandering onderhevig.

Voorbeelden hiervan zijn;

De certificatie op basis van de Europese norm **EN50518** voor "Alarmcentrales" waarbij naast de dienst ook de infrastructuur van de alarmcentrale wordt beoordeeld. Voor de certificatie van een integere "Alarmcommunicatie" wordt de **EN50136** toegepast i.c.m. het certificatieschema **K21030**. Naast de prestatie-eisen die worden

beoordeeld zoals beschikbaarheid van de verbindingen wordt ook beoordeeld hoe de Quality Control en de Quality Assurance is georganiseerd binnen de leverancier. De componenten in dit werkveld moeten ook gecertificeerd worden op basis van de diverse normen reeksen zoals **EN50131** "Inbraakalarm", **EN50133** "Toegangscontrole", **EN50134** "Sociale Alarm" en **EN54** "Branddetectie". Certificatie van "videosystemen" kan geleverd worden op basis van het certificatieschema **K21039**. Voor "Bouwplaatsbeveiliging" wordt het schema **K21024** toegepast. Watermistsystemen volgens **NPR-CEN/TS14972** en/of **NFPA750** kunnen gecertificeerd worden o.b.v. het schema **K21020**. Certificatie van "Informatie Security Management Systemen" volgens ISO27001 is ook een ontwikkeld die gezien de dreigingen van de moderne maatschappij van steeds groter maatschappelijk belang wordt.

1.3 Trias politica beginsel

In een op vrijwillige basis ontwikkeld certificatiesysteem zijn de volgende beginselen te herkennen:

- de belanghebbende partijen zijn overtuigd van het nut van certificatie en hebben overeenstemming bereikt over het niveau van de daarbij te stellen eisen;
- de uitvoering van certificatie vindt plaats door een onpartijdige en deskundige instelling die het vertrouwen geniet van alle betrokken partijen;
- belanghebbenden kunnen in beroep gaan tegen beslissingen of maatregelen van de certificatie-instelling bij een onafhankelijke en onpartijdige beroepsinstantie.

Certificatie vindt daarmee plaats volgens het trias politica beginsel: scheiding van wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht.

1.4 Maatschappelijke acceptatie

Wanneer we tegenwoordig tegen een nieuw maatschappelijk probleem oplopen, volgt daarop al spoedig de roep om een "keurmerk". Omdat ook de regelgevende overheid meer en meer gebruik maakt van het instrument certificatie, gelden wettelijke eisen vaak als uitgangspunt bij certificatie. Certificatie is nu alom geaccepteerd.

Ook de Europese integratie heeft zijn weerslag op de verdere ontwikkeling van certificatie. Voor steeds meer producten zullen Europese normen bepalend worden voor het kwaliteitsniveau. De invoering van Europese normen voor de erkenning (accreditatie) van certificatie-instellingen (ISO/IEC17065 "Productcertificatie", ISO/IEC17021 "Certificatie managementsystemen") draagt bij aan de wederzijdse acceptatie van certificaten.

De op veel producten vereiste CE-markering heeft raakvlakken met certificering.

1.5 Het begrip certificatie

"Activiteiten op grond waarvan een derde partij kenbaar maakt dat een gerechtvaardigd vertrouwen bestaat dat een duidelijk omschreven product, proces of dienst in overeenstemming is met een bepaalde norm, of met een ander eisenstellend document" is de internationaal geaccepteerde omschrijving van het begrip certificatie.

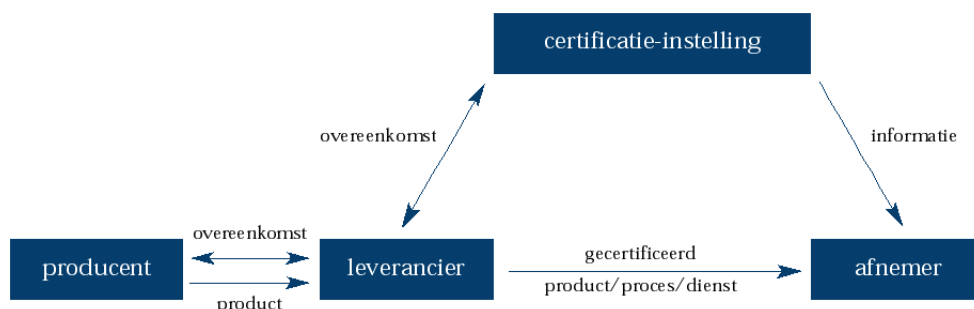
Deze begripsomschrijving is zodanig ruim dat in beginsel alles certificeerbaar is dat zich laat vastleggen in een (in onderling overleg) vastgesteld kwaliteitsniveau: een product, een proces, een dienst, een systeem of een bekwaamheid. Naast deze "technische" aanduiding is het beginsel van certificatie te verduidelijken vanuit de rol die het speelt in het maatschappelijke verkeer:

- producenten/leveranciers willen zich in de markt onderscheiden wat betreft de door hen geleverde (kwaliteit van) producten/diensten.
- afnemers zijn gebaat bij zekerheid over de prestaties van het geleverde (product) en betrouwbare informatie over de (product)eigenschappen.
- onafhankelijke en onpartijdige certificatie-instellingen vormen de verbindende schakel tussen de (belangen van) beide partijen: de eigenschappen van de producten/diensten worden getoetst aan de overeengekomen eisen en regelmatig gecontroleerd. Het certificaat verschaft de afnemer informatie (en

zekerheid) over de geleverde kwaliteit. De afnemer kan het certificaat hanteren ter verificatie van geleverde producten.
Een certificatie-instelling is eigenlijk een makelaar in kwaliteitsafspraken.

1.6 Certificaathouder

In de accreditatienorm ISO/IEC17065 is het begrip "leverancier" omschreven als de partij die verantwoordelijk is en moet kunnen verzekeren dat producten voldoen, en zullen blijven voldoen aan de daaraan te stellen eisen.
De leverancier hoeft dus niet noodzakelijk de producent zelf te zijn. Ook handelaren of importeurs kunnen certificaathouder worden, zonder zelf iets te produceren. De positie van de handelaar of importeur verschuift daardoor naar die van de leverancier. Het schematische plaatje komt er dan zo uit te zien:

Aan het verlenen van certificaten aan handelaren zijn echter wel enkele voorwaarden verbonden om de noodzakelijke zekerheid over de kwaliteit van producten (conform de in de ISO/IEC17065 opgenomen definitie) veilig te stellen.

Zo zal de handelaar moeten verifiëren, dat de hem door de producent toegeleverde producten aan de eisen voldoen. Hij moet, als certificaathouder, bij de producent kunnen afdwingen dat de door hem onder certificaat geleverde producten aan de eisen voldoen. Bovendien zal hij moeten regelen dat de certificatie-instelling in de gelegenheid wordt gesteld om alle noodzakelijke certificatiwerkzaamheden uit te voeren, ook in het bedrijf van de producent.

Ten slotte moet zijn geregeld dat het certificatiemerk uitsluitend mag worden aangebracht op producten die aan de handelaar/certificaathouder worden geleverd. Dit moet zijn afgedekt in een overeenkomst tussen de handelaar/certificaathouder en de producent.

1.7 Effectiviteit

Is certificatie nu iets dat voldoende zekerheid biedt over (de kwaliteit van) geleverde producten of diensten? De nog altijd toenemende roep om 'keurmerken' wijst erop dat de markt nut en noodzaak daarvan herkent en dat certificatie dus een effectief instrument is gebleken. Los daarvan is die effectiviteit ook inhoudelijk eenvoudig aan te geven.

Van producten, diensten of systemen, die zijn gecertificeerd onder een erkend (**geaccrediteerd**) certificatiesysteem, kan men verwachten dat deze aan de eisen voldoen, immers:

- eisen en onderzoeksmethoden die bij certificatie worden gehanteerd zijn duidelijk omschreven;
- een certificaat wordt pas verleend nadat uit een initieel onderzoek is gebleken dat aan de gestelde eisen wordt voldaan. Bovendien is vastgesteld dat door de leverancier een kwaliteitssysteem wordt gehanteerd dat waarborgt dat bij voortduring aan de eisen wordt voldaan;
- tussen de certificaathouder en de certificatie-instelling wordt een overeenkomst gesloten, waarin de certificaathouder zich verplicht tot levering van producten, processen of diensten die aan de eisen voldoen;
- de certificatie-instelling voert regelmatig controle uit;

- de certificatie-instelling heeft de mogelijkheid om bij geconstateerde tekortkomingen corrigerend op te treden of sanctiemaatregelen te treffen.
- de **Raad voor Accreditatie** (RvA) houdt toezicht op de onafhankelijkheid en de deskundigheid van de certificatie-instellingen en controleert de naleving van bovenvermelde activiteiten.

Hier blijkt dat lang niet alle certificatie-trajecten die worden aangeboden in de markt van brandveiligheid ook aan alle hierboven genoemde eisen voldoen.

Vooraf de accreditatie (via de RvA of ander door de EA (European co-operation for Accreditation)) wil wel eens ontbreken en hierbij ook een aantal fundamentele zekerheden voor het certificatie-traject.

1.8 De effectiviteit bij koppeling aan regelgeving

Van oorsprong kwamen certificatieregelingen tot stand in overleg tussen belanghebbenden, vaak op initiatief van het bedrijfsleven zelf. Nu certificatie een maatschappelijk geaccepteerd instrument is geworden ontstaan vormen van certificatie die op enigerlei wijze gekoppeld zijn aan de regelgeving van de overheid. De manier waarop in de regelgeving naar certificatie wordt verwezen is bepalend voor de effectiviteit.

Bij **verplichte certificatie** zal de certificatieregeling het maatschappelijk maximaal beoogde effect sorteren: iedere producent/leverancier moet immers aan die regeling voldoen.

Daar staat tegenover dat er voor de afzonderlijke bedrijven geen prikkel is tot verdere verhoging van de kwaliteit boven het verplichte niveau.

Waar **vrijwillige certificatie** functioneert als voorwaarde voor het verkrijgen van subsidie, dan wel een korting op bijvoorbeeld een milieuheffing, zal het resultaat in eerste instantie beperkt blijven tot het gebied waarbinnen deze voorwaarden gelden. De vrijwillig gecertificeerde bedrijven onderscheiden zich in de markt waarvoor de regeling geldt.

Op termijn kan zich echter een uitstralingseffect voordoen naar de gehele branche. In een aantal gevallen accepteert de overheid het **certificaat als bewijs** dat aan overheidseisen wordt voldaan. Daarbij laat de overheid het initiatief om tot een certificatieregeling te komen in feite aan de markt over. Toch mogen de effecten niet worden onderschat. In het bijzonder niet wanneer de leverancier landelijk opereert en de lokale overheid de vergunningverlener is, zoals bij bouwvergunningen. Een eenmalig geleverd bewijs in de vorm van een certificaat kan dan veel voordeel opleveren bij vergunningverlening en controle.

Voor productie van detectie- en bluscomponenten voor installaties die zijn bedoeld om te voldoen aan de essentiële eisen op het gebied van brandveiligheid in de EG-richtlijn voor Bouwproducten (CPR) is dit zonder meer van toepassing.

1.9 Productcertificatie

Die regelmatige keuring van producten door centrale keuringsinstanties zoals Kiwa heeft uiteindelijk geleid tot het stelsel van productcertificatie. Het ontstaan van technische normen en het algemeen voorschrijven daarvan, maakte het een producent mogelijk om zelf de kwaliteit van zijn producten aan die normen te toetsen. Productcertificatie is het oudste en het verst ontwikkelde schema.

Een productcertificaat biedt niet alleen zekerheid over het eindproduct maar ook – door het door de producent gehanteerde schema van interne kwaliteitsbewaking – over de procesbeheersing bij de vervaardiging.

Karakteristiek voor productcertificatie is dat er altijd sprake is van een vaste productieplaats. Bij productcertificatie is de zekerheid dat producten aan de gestelde eisen voldoen, begrensd tot het moment van aflevering.

De eigenschappen kunnen negatief worden beïnvloed door bijvoorbeeld transport, opslag onder ongunstige omstandigheden, of door onjuiste behandeling tijdens de verwerking. Vandaar dat op een certificaat altijd als ‘wenk voor de afnemer’ is aangegeven, dat de onder certificaat geleverde producten dienen te worden geïnspecteerd op eventuele gebreken, die tijdens opslag of transport kunnen zijn ontstaan.

Kiwa hanteert tot nu toe alleen productcertificatie in combinatie met minimaal jaarlijkse audits bij de fabrikant om blijvend de productconformiteit te kunnen vaststellen.

1.10 Procescertificatie

Min of meer parallel aan productcertificatie heeft procescertificatie zich ontwikkeld. Onder procescertificatie wordt verstaan de certificering van een installatie- of verwerkingsproces. Procescertificatie heeft zich de laatste jaren sterk ontwikkeld. Belangrijke overwegingen om te kiezen voor procescertificatie zijn:

- het eindresultaat kan niet of moeilijk aan objectief meetbare criteria worden getoetst, en
- het proces houdt kritische onderdelen in die, bij ontbreken van procesbeheersing, risico's met zich meebrengen dat het eindresultaat niet aan de eisen voldoet.

Goed beheersbaar in dit systeem is het vastleggen en bewaken van de kwaliteit van toegepaste materialen of producten in het proces. Veel moeilijker is de beheersbaarheid van de verwerkingsrichtlijnen, die per definitie een belangrijk onderdeel vormen van de te stellen eisen. Om deze redenen wordt het kwaliteitssysteem van de leverende organisatie regelmatig geaudit op het voldoen aan de voorzieningen die de productconformiteit moeten waarborgen te kunnen beoordelen. En er worden frequent inspecties uitgevoerd op het gerealiseerde eindproduct of de geleverde installatie op de productconformiteit te beoordelen. Omdat bij procescertificatie vaak sprake is van steeds wisselende locaties van uitvoering is een constant kwaliteitsniveau moeilijker te realiseren dan bij productcertificatie. Immers, men dient steeds rekening te houden met wisselingen in omstandigheden (bijvoorbeeld: personeel, klimatologisch) die de kwaliteit van de uitvoering beïnvloeden. Daarbij komt het lastig te objectiveren criterium van het vakmanschap bij de uitvoering. In bepaalde branches kan dit risico worden beperkt door certificatie van de vakbekwaamheid van personen, de zogenaamde persoonscertificatie.

1.11 Certificatie van ontwerpen (attestatie)

Certificaten van ontwerp (gebruikelijker is de in de bouwsector gehanteerde benaming "attesten") worden afgegeven op basis van een eenmalige beoordeling van een ontwerp. Attesten houden geen verklaring in dat de producten zélf conform de ontwerpspecificatie worden geleverd.

De huidige bestaansgrond van attestatie is in belangrijke mate terug te voeren tot de zogenaamde Europese Richtlijnen. Deze voorzien in een aantal mogelijkheden (modules), op basis waarvan de CE-markering mag worden aangebracht (bijvoorbeeld de EG-richtlijn voor Bouwproducten). Eén van deze modules beperkt zich tot een (eenmalige) typebeoordeling door een "third party": het attest dus. Hierna mag de producent, op basis van een eigen verklaring, de CE-markering aanbrengen. Bij attestatie is er geen sprake van certificaatcontrole op de specificatie van het product. Controles hebben vooral betrekking op de beheersing van het ontwerpproces en op de vraag of de ontwerper het gecertificeerde ontwerp aan producenten aanbiedt volgens de vastgelegde ontwerpspecificatie. Zekerheid over de productkwaliteit zelf moet worden ontleend aan de eigen verklaring van de producent. Het is uiteraard denkbaar (en in de bouwsector zeer gebruikelijk) dat het attest gekoppeld wordt aan een systeem van productcertificatie: het zogenaamde "attest-met-productcertificaat".

1.12 Systeemcertificatie

Zorg voor kwaliteit betaalt zichzelf. Niet alleen in de beheersing van het productieproces, maar wellicht nog in sterkere mate in de totale beheersing van een organisatie. De meeste tekortkomingen in een organisatie zijn immers terug te voeren op communicatiestoringen, onvoldoende duidelijkheid over verantwoordelijkheden, taken bevoegdheden en procedures, of "een onvoldoende functionerend kwaliteitssysteem" en slechts voor een gering deel op externe oorzaken.

Met het verschijnen van de serie internationale normen ISO/IEC 9001 serie werd het mogelijk om wereldwijde systemen van kwaliteitsmanagement binnen bedrijven op een gelijkwaardige manier te toetsen. Systeemcertificatie richt zich op het binnen een onderneming gehanteerde managementsysteem. Een systeemcertificaat doet geen uitspraak over de kwaliteit van de geleverde producten.

Het onderscheid tussen systeemcertificatie en bijvoorbeeld productcertificatie wordt duidelijk aan de hand van het volgende schema.

1.13 Persoonscertificatie

Vakbekwaamheid van personen is door de eeuwen heen al een vorm van zekerstelling geweest voor de afnemer. Denk alleen maar aan het ambachtsgilde. Ook later zijn er altijd wel vormen van persoonscertificatie geweest als bewijs van vakmanschap.

De zorg voor veiligheid is de afgelopen jaren echter een katalysator geweest voor een sterke toename van het aantal regelingen van persoonscertificatie. In diverse branches is het werk niet zonder risico voor de veiligheid van de mensen die dat werk uitvoeren of de veiligheid van de gebruiker en derden komen in het gedrang bij ondeskundige uitvoering.

Andere redenen om over te gaan tot persoonscertificatie zijn:

- hoog afbreukrisico wanneer het werk niet door vakbekwaam personeel wordt uitgevoerd;
- beperkte mogelijkheid van toezicht op de uitvoering van werkzaamheden die vakkennis vereisen.
- de aard van het werk een betrekkelijk hoge graad van zelfstandigheid in functioneren inhoudt.

Voor diverse specifieke werkzaamheden zijn daarom vakbekwaamheidseisen ontwikkeld. Belangrijk element daarin is steeds dat de betrokken personen hun vakbekwaamheid ook op peil moeten houden, zowel door regelmatige uitoefening van de betreffende werkzaamheden als door het volgen van bijscholingscursussen. Certificatie van personen richt zich op het initieel vaststellen van de vakbekwaamheid van personen en het vervolgens daarop toezicht houden. Het systeem moet zekerheid verschaffen over de kennis en de vaardigheden van een persoon om bepaalde werkzaamheden te kunnen uitvoeren.

Kernpunten bij de certificatie van personen zijn de toetsing van de benodigde kennis, kunde, en vaardigheden voor de uitoefening van het vak. Kenmerkend verschil tussen een diploma en een certificaat van vakbekwaamheid is de geldigheidsduur. Een certificaat wordt, in tegenstelling tot een diploma, verstrekt met een daaraan gekoppelde geldigheidstermijn. Na het verstrijken daarvan zal opnieuw moeten worden aangetoond dat betrokkene nog steeds over de vereiste vakbekwaamheid beschikt. De daarbij te stellen eisen volgen de ontwikkelingen binnen het vakgebied. Het zal duidelijk zijn dat de vakorganisaties bij de vaststelling een zwaarwegend belang vertegenwoordigen. Persoonscertificatie legt uiteindelijk ook een zware druk op de persoon zelf: zonder certificaat geen brood op de plank.

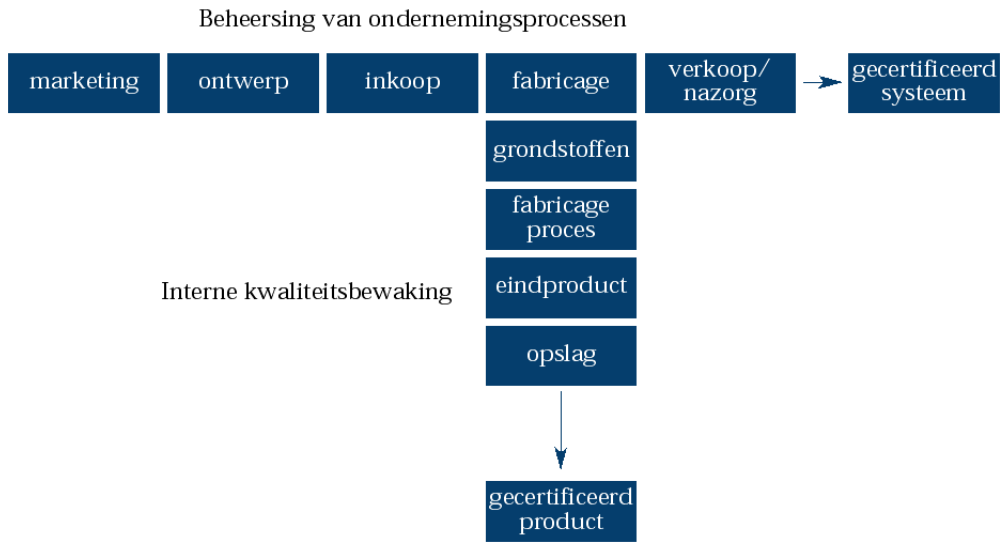
Certificatie van vakbekwaamheid heeft echter ook zijn beperkingen. Bij de toetsing van individuele personen zouden als prestatie-indicatoren moeten worden gehanteerd: kennis, vaardigheid en attitude. Binnen het certificatieschema is de attitude niet eenvoudig te vertalen in meetbare criteria.

1.14 Combinaties certificatieprincipes

Kwaliteitssysteemcertificatie staat in veel gevallen niet op zichzelf. Vaak worden de verschillende managementsystemen binnen een organisatie in onderlinge samenhang gecertificeerd.

Om zekerheid te krijgen over het voldoen van die producten of processen aan de betreffende eisen, zullen daarnaast product- en procescertificaten moeten worden vereist.

Onderscheid tussen product- en systeemcertificatie

1.15 Samenvatting certificatieschema's

In het volgende overzicht is nader aangeduid wat (als duidelijk omschreven onderwerp) in de diverse certificaten wordt gespecificeerd en wat de verklaring van de certificatie-instelling per schema inhoudt. Elk certificatieschema heeft zijn eigen karakteristieken, waaraan voor- en nadelen zijn verbonden.

Certificatieschema	Specificaties op certificaat	Verklaring van certificatie-instelling
Productcertificatie	<ul style="list-style-type: none">• Productspecificatie• toepassingsgebied• certificatiemerk• beoordelingsrichtlijn	Het product wordt bij aflevering geacht te voldoen aan de in de beoordelingsrichtlijn gestelde eisen.
Procescertificaat (voor processen en diensten)	<ul style="list-style-type: none">• beschrijving van het proces of de dienst• beoordelingsrichtlijn• specificatie van de producten	Het proces of de dienst wordt geacht te zijn uitgevoerd volgens de in de beoordelingsrichtlijn gestelde eisen.
Certificatie van ontwerpen (attestatie)	<ul style="list-style-type: none">• ontwerpspecificatie• toepassingsgebied• eigenschappen van het bouwdeel• specificatie van de producten• verwerkingsvoorschriften• identificatiecode op producten• prestatie-eisen	Het ontwerp van een samengesteld product of bouwdeel wordt, onder voorwaarden, geacht te voldoen aan de prestatie-eisen voor een omschreven toepassingsgebied. <i>NB: het certificaat van ontwerp (attest) verklaart niet dat de producten aan de specificatie voldoen, zoals bij productcertificatie</i>
Systeemcertificatie (kwaliteit, milieuzorg, VCA, Arbo)	<ul style="list-style-type: none">• toepassingsgebied• gehanteerde norm, bijv.: ISO 9001, ISO 14001, VCA-checklijst, Arbo-systeemeisen	Het systeem en de toepassing ervan voldoen aan de gehanteerde norm.
Erkennings- en Waarborg-regelingen (procesgerelateerde systeemcertificatie)	<ul style="list-style-type: none">• omschrijving van proces of dienst• criteria	Het systeem en de toepassing ervan voldoen aan de gehanteerde criteria.
Persoonscertificatie	<ul style="list-style-type: none">• vakgebied/beroep• vakbekwaamheids-eisen	Kennis en vaardigheden van de persoon voldoen aan de gestelde vakbekwaamheidseisen.

1.16 Verschillende verklaringen

De verklaring op het certificaat is een belangrijk onderdeel van de gebruikersinformatie. Opgemerkt wordt dat daar, afhankelijk van het type certificaat, verschillen in voorkomen. Bij product- en procescertificatie en bij attestatie wordt altijd verklaard dat de producten, processen of ontwerpen **geacht kunnen worden te voldoen** aan de eisen.

Bij systeemcertificatie en persoonscertificatie wordt verklaard dat **voldaan wordt** aan de eisen.

Het onderscheid houdt verband met de productaansprakelijkheid. Bij product- en procescertificatie en bij attestatie wordt de **output** van de organisatie gecertificeerd

(het product, de werkwijze, het ontwerp). De leverancier is en blijft aansprakelijk voor de door hem geleverde producten of diensten. Deze aansprakelijkheid kan niet door de certificatie-instelling worden overgenomen.

1.17 Colleges van Deskundigen

Zoals in de inleiding al aangegeven kan het opzetten van een certificatieregeling alleen tot succes leiden, wanneer de bij certificatie belanghebbende partijen overtuigd zijn van het belang ervan. Het maatschappelijke draagvlak bij certificatie wordt gevormd door de z.g. Colleges van Deskundigen. Deze zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van de belanghebbende groeperingen in de desbetreffende sector, te weten:

- afnemers, opdrachtgevers en ontwerpers;
- producenten en leveranciers;
- onafhankelijke deskundigen.

Het is gebruikelijk dat als voorzitter van een College van Deskundigen een onafhankelijke deskundige wordt benoemd. Zodra bij een certificatieregeling de belangen van werknemers een cruciale rol spelen zijn werknemers en werkgevers de meest bepalende belanghebbenden. In feite zijn Colleges van Deskundigen dus colleges van belanghebbenden.

Wanneer u echter meent dat de in een College van Deskundigen vastgestelde eisen aanpassing behoeven, kunt u dit altijd voorleggen aan degene die uw belang vertegenwoordigt in het college. Daarvoor zit hij daar.

Colleges van Deskundigen hebben tot taak de certificatie-instelling te adviseren over de gehanteerde certificatieregelingen.

1.18 CE-markering

Bestaat er een verband tussen certificatie en CE-markering?

Ja, dat kan, maar niet in alle gevallen.

Het aanbrengen van een CE-markering is voor diverse producten een verplichting om ze in de handel te mogen brengen. Deze verplichting vloeit voort uit de EG-richtlijnen, bijvoorbeeld de EG-richtlijn voor Bouwproducten (CPR). Op basis van deze richtlijn worden aan producten zogenaamde essentiële eisen gesteld. Alle producten moeten daar dus aan voldoen. De richtlijn geeft verschillende mogelijkheden (modules) aan, op basis waarvan kan worden aangetoond dat aan de essentiële eisen wordt voldaan. Deze variëren van producenten verklaringen, een eenmalige typebeoordeling tot volledige kwaliteitsborging onder toezicht van een certificatie-instelling die is aangewezen als "notified body" (NOBO).

De diversiteit aan mogelijkheden die kunnen leiden tot CE-markering geeft wel aan dat de CE-markering niet vergelijkbaar is met het certificatiemerk op producten. In voorkomende gevallen zal dus op gecertificeerde producten zowel het Kiwa-merk én de CE-markering voorkomen.

Kiwa Fire Safety & Security is NOBO onder de CPR ook voor brandbeveiliging.

1.19 Voordeel accreditatie van regelingen

Naarmate er meer eenduidigheid ontstaat in internationaal verband over de eisen waaraan managementsystemen moeten voldoen en ook over de wijze waarop deze door certificatie-instellingen moeten worden getoetst zal dit leiden tot meer wederzijdse acceptatie van door erkende instellingen afgegeven certificaten, en dus tot vermindering van "multiple assessments". Het toepassen van certificatietrajecten die onder accreditatie vallen hebben hier een duidelijk voordeel, daar zij door de internationale samenwerking van de verschillende RvA's in de verschillende landen en de onderlinge erkenning dit mogelijk maken. Het moge duidelijk zijn dat regelingen onder accreditatie voor zowel de certificerende instelling als ook voor de regeling zwaardere eisen stelt. Helaas zijn er nog zeer vele certificerende instellingen en dus ook certificaten in omloop die deze belangrijke zekerheid missen.

Hierbij kan worden opgemerkt dat het geen verplichting is voor certificerende instellingen om regelingen onder accreditatie te laten vallen. Tevens geldt dat

accreditatie nooit op een certificerende instelling wordt afgegeven maar altijd in combinatie met specifieke regelingen.

Certificaten die onder accreditatie worden uitgegeven hebben ook altijd een bepaald logo van de RvA op het certificaat vermeld. Tevens is het mogelijk om via de website van de RvA nadere informatie in te winnen. Verder zijn er mogelijkheden om via pictogrammen inzichtelijk te maken dat je als leverancier gecertificeerd bent, onderstaand zijn een aantal voorbeelden gegeven.

1.20 **Accreditatiecriteria voor de verschillende vormen van certificatie**

De RvA hanteert als accreditatiecriteria de volgende normen:

- ISO/IEC 17065 voor productcertificatie, procescertificatie en ontwerpen;
- ISO/IEC 17021 voor systeemcertificatie;
- ISO/IEC 17024 voor certificatie van personen.

De in de normen gestelde eisen zijn echter nog zo algemeen en ruim gesteld dat deze kunnen leiden tot aanzienlijke verschillen in interpretatie. Om een eensluidende interpretatie van deze normen in de diverse Europese landen te bereiken zijn in een samenwerkingsverband van accreditatie-instellingen, de in 1991 opgerichte European Accreditation of Certification (EAC), EAC-Guidelines opgesteld. Deze Guidelines worden naast de betrokken normen, door de RvA als accreditatiecriteria gehanteerd.

1.21 **Betekenis van accreditaties in het buitenland**

Helaas is het, wat betreft de acceptatie van certificaten in het buitenland, vaak nog droevig gesteld. Ondanks Europese integratie lopen certificaathouders nog steeds tegen muren van protectionisme.

De Europese accreditatie-instellingen, verenigd in de EAC hebben een multilaterale overeenkomst gesloten. Daarin is overeengekomen dat zij de certificaten zullen erkennen die zijn afgegeven onder de **geaccrediteerde schema's** van hun leden.

2 Certificatieproces in hoofdlijnen

2.1 Algemeen

Van enige afstand gezien is certificatie een proces waarin slechts een paar hoofdstappen zijn te onderscheiden, namelijk:

- vaststellen van de te hanteren eisen;
- informatie;
- uitvoeren toelatingsonderzoek (testen / audits / inspecties);
- beslissen over certificaatverlening;
- controle (audits / inspecties);
- publiceren.

2.2 Vaststelling van de te hanteren eisen

Om een eventueel misverstand maar direct uit de wereld helpen: de certificatie-instelling zelf stelt geen eisen. Dat ligt niet op haar weg. De certificatie-instelling maakt altijd gebruik van de eisen die – via de Colleges van Deskundigen - door de belanghebbende partijen bij certificatie zijn opgesteld. Zoals:

- bestaande normen, zoals ISO/IEC 9001 voor kwaliteitssystemen.
Vaak worden ook bestaande productnormen toegepast bij productcertificatie;
- beoordelingsrichtlijnen, die door de al eerder genoemde Colleges van Deskundigen zijn opgesteld. Voor elk te certificeren product worden beoordelingsrichtlijnen (regelingen) opgesteld.
Opmerking: bij persoonscertificatie spreken we niet van Beoordelingsrichtlijnen maar van Vakbekwaamheidseisen.
- overheidsvoorschriften, zoals het Bouwbesluit.

Nadat een College van Deskundigen het totale pakket aan eisen heeft besproken en vastgesteld, neemt de certificatie-instelling de verantwoordelijkheid over door de eisen bindend te Verklaren voor de toepassing bij certificatie.

2.3 Normen en beoordelingsrichtlijnen

Normen vormen vaak een belangrijk uitgangspunt bij het opstellen van beoordelingsrichtlijnen. In normen zijn vaak al de product- of prestatie-eisen opgenomen waaraan een te certificeren product moet voldoen. Kenmerkend onderscheid tussen een norm en een beoordelingsrichtlijn (BRL) is echter dat in een BRL altijd een hoofdstuk is toegevoegd dat betrekking heeft op het door de leverancier aan te houden kwaliteitssysteem. Dit hoofdstuk moet in het kader van certificatie de zekerheid bieden dat de leverancier in staat is om bij voortduring producten te maken die aan de eisen voldoen.

Er is sprake van een grote mate van overeenstemming bij het tot stand komen van normen en BRL's. Ook bij het opstellen van normen worden belanghebbende partijen betrokken en is er een periode waarbinnen kritiek kan worden geleverd op het ontwerp van een norm.

Colleges van Deskundigen hebben uiteraard tot taak om te beoordelen of de in een norm gestelde eisen en onderzoekmethoden toepasbaar zijn in het kader van certificatie. Zonodig kunnen door een College van Deskundigen dan ook afwijkende of aanvullende eisen ten opzichte van een norm worden gesteld. Indien dit het geval is wordt dit duidelijk in de BRL vermeld.

2.4 Informatie

Bij Kiwa is het een vaste regel dat de klant vooraf alle benodigde informatie krijgt. Reglementen en beoordelingsrichtlijnen zijn bij Kiwa openbare documenten die door iedereen kunnen worden opgevraagd. Ook de klant van de leverancier kan zo daarom een inzicht krijgen in wat hij kan verwachten bij levering onder certificaat.

2.5 Uitvoering toelatingsonderzoek (testen / audits / inspecties)

Het toelatingsonderzoek wordt uitgevoerd door gekwalificeerde certificatie-deskundigen. Zij onderzoeken of aan alle gestelde eisen wordt voldaan. Verderop in dit hoofdstuk zal nog nader worden ingegaan op enkele specifieke zaken die voor de afzonderlijke schema's van toepassing zijn. De certificatie-deskundigen leggen de resultaten van het onderzoek vast in een rapport. Dit rapport wordt, vergezeld van een advies over certificaatverlening voorgelegd aan de beslisser.

2.6 Beslissing over certificaatverlening

Onderzoeken en beslissen over certificaatverlening zijn bij Kiwa gescheiden verantwoordelijkheden. Degene die het onderzoek heeft uitgevoerd mag niet tevens beslissen. Daarmee zou hij in de onmogelijke situatie komen dat hij zijn eigen werk moet beoordelen. Er is dus altijd sprake van een afzonderlijke en deskundige beslisser, die de resultaten van het onderzoek beoordeelt. Bij Kiwa zal dit de desbetreffende certificatiemanager zijn. Voor enkele onderwerpen is een zodanig specifieke kennis van de beslisser vereist, dat daarvoor speciale coördinatoren zijn ingeschakeld als beslisser.

2.7 Controle (audits / inspecties)

Nadat het certificaat is verleend zal regelmatig moeten worden gecontroleerd of de leverancier aan de eisen blijft voldoen. De frequentie van de controle wordt bepaald door de Colleges van Deskundigen. Alleen bij kwaliteitssysteemcertificatie respectievelijk milieuzorgcertificatie op basis van de ISO9001 is de controlefrequentie internationaal opgelegd: dit om de gelijkwaardigheid van deze certificaten in internationaal verband te verzekeren.

Wanneer bij de controle tekortkomingen worden geconstateerd, zal de leverancier corrigerende maatregelen moeten treffen. Bij ernstige tekortkomingen kan Kiwa sancties treffen. Deze variëren van een berisping tot de mogelijkheid van het (tijdelijk) intrekken van het certificaat, afhankelijk van de ernst van de tekortkoming.

2.8 Publicatie

Kiwa publiceert regelmatig een overzicht, waarin alle afgegeven Kiwa-certificaten worden vermeld met aanduiding van het toepassingsgebied. Verder verstrekt Kiwa aan ieder die daarom vraagt informatie over de geldigheid van certificaten.

3 Specifieke aandachtspunten

3.1 **Systeemcertificatie**

Bij het toelatingsonderzoek voor een systeemcertificaat komen de volgende specifieke zaken aan de orde:

3.1.1 **Vaststelling uitgangspunten**

Voordat het onderzoek plaats vindt, worden duidelijke afspraken gemaakt met de te certificeren onderneming over de uitgangspunten: de te hanteren norm en het te onderzoeken toepassingsgebied.

3.1.2 **Documentatiebeoordeling**

Een te certificeren systeem zal - minimaal op die punten die in de betreffende norm zijn aangegeven - gedocumenteerd dienen te zijn.

3.1.3 **Audit**

Tijdens een audit zal worden nagegaan of het gedocumenteerde systeem daadwerkelijk functioneert en voldoende is geïmplementeerd in de organisatie. Een audit is geen speurtocht naar tekortkomingen. Voor elke tekortkoming zal de onderneming moeten aangeven welke corrigerende maatregelen getroffen zullen worden en op welke termijn.

3.1.4 **Rapportage**

Na afronding van het onderzoek wordt het eindrapport opgesteld, waarin alle bevindingen van zowel de documentatiebeoordeling, de audit en de te treffen (of al getroffen) corrigerende maatregelen zijn samengevat. In deze eindrapportage legt de teamleider zijn conclusie vast of het systeem aan de eisen voldoet.

3.1.5 **Opvolgingsaudits**

Na verlening van het certificaat vinden zogenaamde opvolgingsaudits plaats om vast te stellen dat het gecertificeerde systeem aan de eisen blijft voldoen. Hierbij wordt jaarlijks gecontroleerd of het gecertificeerde systeem aan de eisen blijft voldoen. Na het verstrijken van de geldigheidstermijn, veelal na 3 jaar, een volledige herbeoordeling uitgevoerd moeten worden.

3.2 **Productcertificatie**

In de toelatingsfase wordt onderzocht of voldaan wordt aan de in de beoordelingsrichtlijn opgenomen eisen.

3.2.1 **Productonderzoek**

Onderzoek in hoeverre het te certificeren product voldoet aan de daaraan te stellen product- en prestatie-eisen: meten, beproeven, berekenen etc.

3.2.2 **Systeemonderzoek**

Hier wordt onderzocht of de leverancier over een zodanig kwaliteitssysteem beschikt dat hij bij voortduring aan de eisen kan voldoen. Belangrijk element hierbij is het door de producent Gehanteerde interne kwaliteitsbewakingschema.

3.2.3 **Toetsing aan de eisen**

Te certificeren producten moeten uiteraard voldoen aan de producteisen die in de beoordelingsrichtlijn zijn vastgelegd. Om vast te stellen of dit zo is worden monsters getrokken uit de lopende productie.

Daarnaast moeten de producten uiteraard geschikt zijn voor de beoogde toepassing. Bij veel producten, waarvoor al een norm is opgesteld, zal dit zonder meer mogen worden aangenomen; bij het opstellen van de norm is dan al rekening gehouden met die toepassing. Bij niet genormaliseerde producten of samengestelde bouwdelen zal de toepassingsgeschiktheid nog moeten worden vastgesteld. In dat geval zijn in de beoordelingsrichtlijn de zogenaamde prestatie-eisen opgenomen (eisen ten aanzien van bijvoorbeeld veiligheid, gezondheid, bruikbaarheid, energiezuinigheid, milieu en kwaliteit). Toetsing aan deze eisen kan plaats vinden door berekenen en beproeven in een laboratorium.

3.2.4 IKB-schema

Bij productcertificatie is de beoordeling van het schema van interne kwaliteitsbewaking

(IKB-schema) essentieel. Certificatie bestaat bij de gratie van het vertrouwen dat de producent een goed functionerend IKB-schema hanteert en daarmee:

- geleverde grondstoffen en/of halffabricaten beoordeelt;
- voldoende interne controles uitvoert;
- een betrouwbaar registratiesysteem hanteert waarin de controleresultaten worden vastgelegd;
- bij geconstateerde tekortkomingen corrigerende maatregelen treft.

Het raamwerk voor een intern kwaliteitsbewakingschema is hieronder weergegeven

Controle- onderwerpen	Controle- aspecten	Controle- methode	Controle- frequentie	Controle- registratie
Grondstoffen c.q. toegeleverde materialen				
Productieproces				
Eindproducten				
Meet- en beproevingsmiddelen				
Logistiek (intern transport, opslag, identificatie c.q. merken van half- en eindproducten				

De invulling van dit IKB-schema is uiteraard sterk afhankelijk van de productgroep. In een aantal sectoren is het gebruikelijk dat de producent een door het College van Deskundigen vastgesteld schema hanteert. In die gevallen is het schema onderdeel van de beoordelingsrichtlijn: het zogenaamde "raam-IKB-schema". In andere gevallen zijn de controleonderwerpen nader uitgewerkt, maar kan de producent daar zelf verdere invulling aan geven. Het is dan aan de certificatie-deskundige om te beoordelen of het schema voldoende zekerheid biedt dat de producten aan de eisen voldoen.

3.2.5 Controle (audits + inspecties)

Na verlening van het certificaat wordt regelmatig gecontroleerd of de producent aan de in de beoordelingsrichtlijn gestelde eisen blijft voldoen. De frequentie van deze controles wordt bepaald door het College van Deskundigen. Controles vinden op willekeurige tijdstippen plaats en worden meestal slechts kort van tevoren aangekondigd. Bij deze controles wordt nagegaan of:

- het gecertificeerde product voldoet aan de in het certificaat vastgelegde specificatie;
- het IKB-schema van de producent goed functioneert;

- overeengekomen procedures, zoals ten aanzien van klachtbehandeling, corrigerende maatregelen e.d. worden nagekomen.

Controle op de in het certificaat vastgelegde specificaties kan plaatsvinden door het trekken van monsters uit de lopende productie of uit de markt. De controles op het functioneren van het IKB-schema en op het nakomen van overeengekomen procedures vinden plaats in het bedrijf van de producent.

Een productcertificaat heeft een niet gelimiteerde geldigheidsduur. Bij essentiële wijzigingen zal het certificaat worden aangepast.

3.3 Procescertificatie

De werkwijze bij procescertificatie komt in grote lijnen overeen met die bij productcertificatie. In plaats van het product wordt hier het proces (de werkwijze) van een leverancier beoordeeld.

Evenals een productcertificaat heeft een procescertificaat een niet gelimiteerde geldigheidsduur. Bij essentiële wijzigingen zal het certificaat worden aangepast.

3.4 Persoonscertificatie

Bij persoonscertificatie wordt beoordeeld of de te certificeren persoon voldoet aan de vakbekwaamheidseisen. Voor deze beoordeling maakt Kiwa normaal gebruik van een op het vakgebied gespecialiseerd examenbureau. Na ontvangst van het resultaat van de afgelegde toets beslist Kiwa over de verlening van het certificaat. Door de beperkte mogelijkheden tot het uitvoeren van controles bij gecertificeerde personen is de geldigheidsduur van het certificaat gelimiteerd. Het College van Deskundigen stelt de geldigheidstermijn vast. Om gecertificeerd te blijven zal de betrokkene opnieuw moeten aantonen dat hij aan de dan geldende vakbekwaamheidseisen voldoet.